



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Johan Jannert

BESLUT
2007-04-10

Diarienummer
511-15161-06

Sida
1(10)

Enligt sändlista

Beslut om bildande av naturreservatet Vallholmen i Gullspångs kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 5. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptat Vallholmen
RegDOS ID	2000566
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Gullspång
Ungefärlig mittpunkt	140180 – 654660
Fastigheter och ägare:	Gullspång Årås 1:16 Gullspång Årås 1:11
Nyttjanderättsinnehavare:	Gullspång Årås 1:15 Gullspång Årås 1:15
Areal (ha):	305
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540120 (delar av området)
Naturgeografisk region:	Tiveden-Tylöskogen-Kålmården
Objektskategori:	Sö, skog av särskilt värde för fauna och flora
IUCN-kategori:	Ia Strikt naturreservat

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Vallholmen.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Naturreservatet Vallholmen enligt 7 § naturvårdslagen den 17 juni 1986, dnr 11.1211-2398-83
- Fågelskyddsområde för Vallholmen enligt 14 § naturvårdslagen den 26 januari 1989, dnr 231-286-89

Länsstyrelsen beslutar att dessa områdesskydd upphävs när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara vidsträckta vassbälten och den fågelfauna som är beroende av dessa miljöer
- återskapa välhävdade strandängar och därmed gynna en fågelfauna knuten till hävdade strandängsmiljöer
- bevara lövskogsmiljöer med rik tillgång på stående och liggande död ved
- bevara samt skapa förutsättningar för utveckling av lämpliga boträd för rovfåglar i behov av grovgreniga träd, främst tallar
- bevara samt utveckla de naturvärden som finns knutna till ekmiljöerna i reservatet
- bevara följande inom området förekommande arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: rördrom, brun kärrhök och fiskgjuse
- bevara ett av landets främsta exempel på ändmoränlandskap med ett stort antal ändmoräner.

Syftet ska tryggas genom att:

- vassarna, med undantag för de delar som betas, i princip lämnas för fri utveckling
- strandängen restaureras och hävdas årligen av betande djur, främst nötdjur
- den norra delen av reservatet (egentliga Vallholmen) lämnas orört, med undantag för punktinsatser med röjning kring potentiella boträd som står trängda av andra träd

- betesmarkerna med ek årligen hävdas av betande djur samt att åldriga ekar i vissa delar som inte hävdas friställs genom röjningar

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. avverka, gallra, röja eller utföra skogsbruksåtgärd,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
3. uppföra byggnad eller anläggning,
4. uppföra mast, torn eller liknande anläggning,
5. anlägga eller bredda väg eller stig,
6. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad,
7. anordna upplag, fylla ut eller tippa,
8. borra, gräva, spränga, schakta, muddra, dika, dikesrensa eller dämna,
9. använda växtnäringsämnen, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
10. utplantera växt- eller djurart.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. uppföra nya jakttorn.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Befintliga diken och körvägar samt vallen, som betjänar skog och mark utanför naturreservatet får brukas och underhållas. Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan underhållsåtgärd genomförs. Vid akut problem med vallen, t ex vallgenombrott, får reparation genomföras utan samråd med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall dock informeras omgående om vidtagna åtgärder.
- Sly och enstaka buskar får tas ner för att bibehålla siktgator vid jakt. Befintliga jakttorn får underhållas.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Sätta upp och underhålla informationstavlor.
3. Gallring, röjning, tuvfräsning och betesdrift i den mån markägaren inte, efter samråd med förvaltaren, själv utför dessa åtgärder.
4. Köra med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder. Eventuella körskador återställs.

5. Elda röjningsmaterial.
6. Utföra artbevarande åtgärder.
7. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. att färdas eller uppehålla sig inom det område som markerats med tillträdesförbud under perioden 1 februari till 15 augusti, se bilaga 1,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar,
3. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbon, lya eller gryt,
4. framföra motordrivet fordon på land annat än på väg,
5. samla in vedlevande insekter, plocka eller samla in växter eller växtdelar eller svamp,
6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

Föreskrift C3 och C4 gäller ej fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt vid skötsel/förvaltning av fastigheten eller vid jakt.

Föreskrift C5 gäller inte svamp- och bärplockning för eget bruk.

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet är beläget cirka 5 km norr om Gullspångs tätort i Råda socken, norr om gårdsbebyggelsen vid Årås gård. Direkt norr om gården utgörs reservatet av ett relativt flackt område som endast hänger samman med den norra delen av reservatet, själva Vallholmen, genom en smal landrensa omgiven av vassar. Den norra delen är mer kuperad och karaktäriseras av välutvecklade moränryggar.

Naturreservatet Vallholmen präglas av sina många glaciala formationer. Här finns ett av landets främsta exempel på ändmoränlandskap med ett stort antal ändmoräner, vilka mestadels är orienterade i NV-SO-riktning. På land bildar de moränryggar och ute i viken ett virrvarr av långsmala, skogsklädda öar och tidvis vattendränkta skär.

Området är mångformigt, med torra ändmoränryggar, sumpskogar, stränder med en högstarrzon och utanför denna omfattande bladvassområden omväxlande med stråk av flytbladsväxter samt partier med öppet vatten.

Den del av reservatet som utgörs av själva Vallholmen är en skog som fått utvecklas mer eller mindre fritt sedan betet upphörde i början av 1900-talet.

Vallholmen har utvecklats till en mosaik av skogsnaturtyper. På och mellan moränryggarna som löper genom området växer en lövträdsdominerad skog som domineras av björk och klibbal med inslag av tall och ek. På ändmoränerna växer företrädesvis tall.

I den södra delen av reservatet finns, framförallt i de centrala delarna, partier som liknar Vallholmen. Här finns i öster trädklädda betesmarker som domineras av ek. I sydväst finns en stor trädklädd betesmark som domineras av triviallöv med ett större inslag av tall på moränryggarna.

I reservatet finns en intressant fågelfauna med exempelvis flera Natura 2000 arter; rördrom, sångsvan, bivråk, brun kärrhök, fiskgjuse, trana, spillkråka och törnskata. Andra arter som indikerar att detta är ett viktigt område för fåglar är skäggmes, trastsångare, ormvråk, lärkfalk, duvhök, mindre flugsnappare, mindre hackspett samt tretåig hackspett.

I reservatet förekommer ett flertal grova, gamla ekar med håligheter och död ved. Dessa åldriga träd kan antas hysa en rik och specialiserad insektsfauna och de är viktiga för andra organismgrupper som lavar och svampar.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Internationell betydelse

Regeringen har förklarat delar av naturreservatet, Åråsviken-Vallholmen, som ett särskilt skyddsområde (SPA). Detta innebär att området ingår i ett europeiskt nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Området ligger i Kilsviken som är listat bland de objekt där Sverige har ett särskilt ansvar enligt den internationella våtmarkskonventionen (Ramsar).

Riksintressen m m

Vallholmens naturreservat ligger inom riksintresse naturvården, Nötön, Åråsviken, Kilsviken med Gullspångsälven (NRO14016).

Även i övrigt är beslutet i god överensstämmelse med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden i 3 och 4 kap miljöbalken.

Området har i den landsomfattande våtmarksinventeringen (VMI) klassats i högsta klass (I).

Kommunal översiktsplan

I Gullspångs kommuns översiktsplan, antagen 1992-06-02, ligger naturreservatet inom ett område med särskilda bevarandevärden (RB). Av de allmänna rekommendationerna framgår bl a följande:

”Byggnad och annan exploatering prövas med speciell hänsyn till rådande bevarandevärden. Verksamheter som påverkar dessa områden negativt får ej komma till stånd.

Inom bevarandevärda vattenområden och sådana områden med skyddsvärd fiskfauna bör arbetsföretag i form av täkter, invallning, dikning, rörläggning, kanalisering, anläggande av dammar, vattenuttag, gödsling, vägdragning och bebyggelse ej komma till stånd.”

Länsstyrelsen uppfattar att förslaget naturreservat innebär en förstärkning av kommunens intentioner i området och att naturreservatsbildningen inte innebär någon motsättning i förhållande till kommunens översiktsplan.

Befintliga områdesskydd

För Vänern finns för närvarande ett utökat strandskydd om 300 m.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om naturreservatet Vallholmen enligt 7 § naturvårdslagen den 17 juni 1986 samt om fågelskyddsområde för Vallholmen enligt 14 § naturvårdslagen den 26 januari 1989. Dessa områdesskydd upphävs när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Ärendets handläggning

I samband med en avverkningsanmälan uppmärksammade Skogsstyrelsen områdets höga naturvärden. Skogsstyrelsen kontaktade därefter Länsstyrelsen som tillsammans med markägaren besökte området. Området bedömdes då hysa så höga naturvärden att bildande av ett naturreservat blev aktuellt. Det befintliga naturreservatet Vallholmen föreslogs då att utökas med det nu aktuella området.

Under hösten 2006 har Calluna AB, på Länsstyrelsens uppdrag, tagit fram ett förslag till skötselplan för området.

Remiss och föreläggande

Gunnar Ros och Carl Ros har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Gullspångs kommun och Skogsstyrelsen.

Gullspångs naturskyddsförening, Skaraborgs naturskyddsförening, och Västergötlands Ornitologiska förening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Inkomna yttranden

Yttrande har kommit in från Carl Ros, Miljö- och byggförvaltningen i Gullspång, Skogsstyrelsen, Gullspångs Naturskyddsförening och Västergötlands Ornitologiska förening.

Miljö- och byggförvaltningen samt Skogsstyrelsen har inget erinra mot förslaget.

Skaraborgs Naturskyddsförening och Västergötlands Ornitologiska förening är positiva till utvidgningen av Vallholmens naturreservat och tillstyrker förslaget i alla dess delar.

Carl Ros har framfört följande synpunkter på reservatsförslaget: Båtrännor och naturliga båtleder måste få hållas öppna samt eventuella körskador som uppstår vid förvaltning av reservatet skall åtgärdas. Länsstyrelsen har arbetat in dessa synpunkter i beslut och i skötselplan.

Ersättningsfrågor

Området har värderats och förhandlingar med markägarna om intrångersättning pågår.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Vallholmens rika fågelliv är knutet till våtmarkerna, de vidsträckta vassområdena, lövskogsmiljöerna och de äldre tallar som finns i området. För att området även fortsättningsvis skall bestå lämnas skogarna i huvudsak till fri utveckling. I söder skall ett vassområde restaureras till strandäng.

Följande bevarandevärden utgör skäl för beslutet:

- Området är en del i Vänerens största våtmarksområde och innehåller vatten-, skogs- och våtmarksmiljöer av högt nationellt intresse. Här finns beroende på framför allt den stora variationen i fuktighet en mosaik av lövskog och våtmarker. Stora delar av skogen har fått utvecklas fritt sedan början av 1900-talet, då betet upphörde. På ändmoränryggarna växer företrädesvis tall. Här finns också ett flertal gamla, grova ekar med håligheter och död ved.
- Området hyser ett fågelliv av nationellt och internationellt intresse, där många förekommande fågelarter är listade i fågeldirektivet. Som exempel kan nämnas rördrom, sångsvan, bivråk, brun kärrhök, fiskgjuse, trana, spillkråka och törnskata. Mindre flugsnappare, mindre hackspett, tretåig hackspett och trastsångare är arter som omfattas av den svenska rödlistan.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet långsiktigt skydd av skogsmark enligt Levande skogar, delmål 12.1.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet

med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplýsningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreseptatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med reservatet. Om det finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreseptatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller reservatsförvaltaren.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreseptatbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreseptatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreseptatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen ska ske i samverkan med berörda markägare.
- Naturreseptatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreseptatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, Mariestads tidning och i Skaraborgsbygden.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4: 1, bilaga 4.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Biologen Johan Jannert har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, biträdande länsantikvarie Lars Jacobzon, arkitekt Medhi Vaziri och länsjurist Erland Josefson.




Göran Bengtsson

Johan Jannert

Beslutskarta

Naturreservatet Vällholmen Gullspångs kommun

Tillhör Länsstyrelsens beslut enligt
7 kap 4 § miljöbalken. Dnr. 511-15161-06

-  Gräns för Naturreservat
-  Tillträdesförbud 1feb - 15 aug
-  Gräns för befintligt naturreservat



Skala 1:15 000

0 100 200 Meter



Utdrag ur GSD Fastighetskarta 8D5E. LÄNSSTYRELSEN
Copyright Lantmäteriet, dnr. 106-2004/188. VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

